

МАСТЫ ЗА ДАЛЯГЛЯД

Кітайска-беларускія культурныя і літаратурныя сувязі маюць даўнія вытокі. Яны звязаны з публікацыямі яшчэ ў «Нашай Ніве» на пачатку XX стагоддзя, калі будучы расійскі акадэмік В. Аляксееў прапанаваў беларускай газеце свае першыя спробы пераўвасаблення кітайскіх тэкстаў. Пасля, у 1920-ыя, натхніўся на пераклады з кітайскай і Уладзімір Дубоўка.

...Сёння кітайскае прыгожае пісьменства з'яўляецца прадметам увагі многіх сучасных майстроў беларускага слова. Мікола Мятліцкі адзначаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь за перакладчыцкую анталогію «Пад крыламі Дракона: Сто паэтаў Кі-

тая». Як і наступныя кнігі кітайскіх аўтараў, яна пабачыла свет у **Выдавецкім доме «Звязда»**. Падзеяй можна лічыць і серыю звяздоўскіх зборнікаў вершаў Ван Вэя, Ду Фу, Лі Бо, Ай Ціна — **«Светлыя знакі: паэты Кітая»**. Пра пераклад іх паэзіі на мову Купалы рупіліся Таццяна Сівец, Мікола Мятліцкі, Навум Гальпяровіч, Рагнед Малахоўскі. У кнігі ўключаны і творы ў перакладах народнага паэта Беларусі Рыгора Барадудзіна. А цяпер з падтрымкай старшага выкладчыка кафедры мовазнаўства і краіназнаўства Усходу факультэта міжнародных адносін Белдзяржуніверсітэта Алены Раманоўскай, якая перакладае з арыгінала, серыя рыхтуе кнігу Лі Хэ.

— Лі Хэ — паэт канца VIII — пачатку IX стагоддзя, — расказвае Алена Раманоўская. — Пражыў усяго 26 гадоў. А след, як і наш Максім Багдановіч, пакінуў пасля сябе вельмі яркі. Спадчына творцы складае 241 верш.

Нават на рускай мове існуе вельмі мала яго перакладаў. Лічу, што з'яўленне беларускай кнігі Лі Хэ стане пачаткам яго вялікай дарогі ў свет славянскіх літаратур і моў, паспрыяе шырокаму ўваходжанню мастака слова ў еўрапейскі свет.

Спраба беларускіх выдаўцоў і перакладчыкаў зазірнуць у самыя далёкія абсягі кітайскай паэзіі нагадваюць падарожжа за далягляд. І, відаць, вартым крокам на гэтым шляху стане адкрыццё «дэмана паэзіі», як называлі сучаснікі і паслядоўнікі Лі Хэ. Дарэчы, калі хто добра памятае песні «Пінк Флойд» і альбом гэтай групы «Сцяна», то нагадаем: радок адной з песняў — няпоўная цытата: «На Вялікай сцяне тысячы лі месячнага святла» (з верша Лі Хэ «На заставе»). А саліст той жа музычнай групы Роджэр Уотарс выкарыстаў у сваёй песні цытату з іншага верша («Глядзі на таго, хто крычыць у дзверы, ствараючы пытанні



да неба)... Лі Бо — небажыхар паэзіі. Ду Фу — святы паэзіі. У іх бібліяграфіі — кнігі і на беларускай мове з серыі «Светлыя знакі: паэты Кітая». Цяпер да беларускага слова далучаецца і дэман паэзіі — легендарны Лі Хэ.

Мікола БЕРЛЕЖ.

Другую сусветную вайну некаторыя эксперты нездарма называюць найбуйнейшым узброеным канфліктам у гісторыі чалавецтва. У ёй удзельнічалі 62 дзяржавы з 73, якія існавалі ў той час. Баявыя дзеянні вяліся на тэрыторыі трох кантынентаў і ў водах чатырох акіянаў. Як вядома, Другая сусветная пачалася 1 верасня 1939 года. А завяршылася 2 верасня 1945-га, калі ў Такійскай бухце на борце амерыканскага лінкара «Місурі» прадстаўнікі Японіі падпісалі Акт аб безумоўнай капітуляцыі.



НАЙВАЖНЕЙШЫЯ БІТВЫ

У Кітаі Дзень Перамогі святкуюць 3 верасня. Гэта не толькі ўласна завяршэнне Другой сусветнай вайны, а таксама і заканчэнне Кітайска-японскай вайны. Апошняя, дарэчы, доўжылася 14 гадоў — Японія напала на Кітай у верасні 1931-га, а 7 ліпеня 1937-га распачалася поўнамаштабная агрэсія. Ахвярамі ваеннага канфлікту сталі 35 мільёнаў кітайцаў. На думку Прэзідэнта Казахстана Нурсултана Назарбаева, якую ён выказаў у інтэрв'ю інфармацыйнаму агенцтву «Сінхуа», «у самыя складаныя гады вайны Кітай

ПАРАД У ПАДНЯБЕСНАЙ

У Кітаі ўрачыста адзначаецца 70-годдзе завяршэння Другой сусветнай вайны

адной з чатырох краін — разам з СССР, Вялікабрытаніяй і ЗША — за якімі прызнаецца вышэйшая роля ў разгроме дзяржаў-агрэсараў падчас Другой сусветнай вайны.

60-годдзю ўтварэння КНР. Тады быў паказаны 151 самалёт і верталёт. У параўнанні з парадом 2009-га, адзначае выданне, істотна павялічылася доля новых мадэляў айчынных самалётаў, асабліва самалётаў ранняга папярэдняга марскога авіяцыі КНР, самалётаў электроннай разведкі, марскога дызору і іншых адмысловых тыпаў самалётаў, што дэманструе надзвычайную важнасць інфарматызацыі кітайскіх ВПС і іх дасягненні ў авіябудаўніцтве. Асабліва ўражальным стане першае з'яўленне на парадзе шасці новых мадэляў — «Цзянь-15», «Цзянь-10S», «Хун-6К», «Гаосінь-8», «WZ -10» і «Чжы-19».

ВАЙСКОВЫЯ «НОУ-ХАУ»

У парадзе возьмуць удзел каля 12 тысяч кітайскіх вайскоўцаў і вэтэраны кампартыі Кітая, якія ў свой час ваявалі супраць японскіх войскаў. Многім з вэтэранаў цяпер ужо за 90 гадоў. Апроч гэтага, прыкладна тысяча замежных вайскоўцаў з 17 дзяржаў пройдуць маршам па сталіцы Кітая. У парадзе возьмуць удзел каманды 11 краін — Беларусь, Кубы, Егіпта, Казахстана, Кыргызстана, Мексікі, Манголіі, Пакістана, Сербіі, Таджыкістана, Расіі. Апроч таго, Афганістан, Камбоджа, Фіджы, Лаос, Вануату, Венесуэла адправілі сваіх прадстаўнікоў. Старшыня КНР, генеральны сакратар ЦК КПК Сі Цзіньпін узнагародзіць памятнымі медалямі вэтэранаў вайны, работнікаў тылу і членаў сем'яў загінулых герояў.

Усяго 27 калон вайсковай тэхнікі возьмуць удзел у парадзе. Па ўстаноўленай практыцы, самымі першымі выходзяць найноўшыя баявыя танкі. Таму ўсе ў чаканні ўбачыць «каралёў сухапутных войнаў». Брытанскі штотыднёвы часопіс Jane's Defence Weekly звярнуў увагу на

тое, што падчас супольных вайсковых вучэнняў ШАС «Мірная місія — 2014», 38-я вайсковая група НВВК задзейнічала асноўныя баявыя танкі «Тып-99». Такія танкі новага тыпу цалкам адпавядаюць асаблівасцям тэхнікі для ўдзелу ў парадзе. Ёсць вялікая імавернасць таго, што менавіта гэтыя танкі праедуць па плошчы Цяньаньмэнь 3 верасня, паведамляе газета «Хуанцю шыбаа».

Менавіта Кітай вынес на сваіх плячах асноўны цяжар вайны супраць імперыялістычнай Японіі, і па праве павінен быць прызнаны адной з чатырох краін — разам з СССР, Вялікабрытаніяй і ЗША — за якімі прызнаецца вышэйшая роля ў разгроме дзяржаў-агрэсараў падчас Другой сусветнай вайны.

Намеснік галоўнага рэдактара кітайскага часопіса «Аэракасмичныя веды» Ван Яньан лічыць, што частка новага вайсковага абсталявання, фотаздымкі якога былі заўважаны ў інтэрнэце, магчыма, з'явіцца на парадзе. Так, верагодна, будучы задзейнічаны лёгкі танк новага пакалення, 370-міліметровая ракета далёкага дзеяння, зенітная ракета далёкага дзеяння, цяжкая супрацькарабельная ракета «Інці-18».

Як адзначыў намеснік начальніка Генеральнага штаба Народна-вызваленчай арміі Кітая Цюй Жуй, па плячы пройдуць парадныя калоны сямі вялікіх вайсковых акруг кітайскіх узброеных сіл, ВМС, ВПС, Другой артылерыі (ракетных войскаў) НВАК, Народнай узброенай паліцыі (аналог унутраных вой-

скаў), частак і падраздзяленняў, што маюць уласнае камандаванне. Адбудзецца таксама праходжанне «гераічных і ўзорных» часцей, што прымалі ўдзел у баявых дзеяннях. Экіпіроўка і ўзбраенне ўдзельнікаў парада, адзначыў Цюй Жуй, будучы, «галоўным чынам, айчыннай вытворчасці». Пры гэтым, як ён адзначыў, многія ўзоры будучы паказаны ўпершыню.

ГОСЦІ З 49 КРАІН

Як паведаміў намеснік міністэрства замежных спраў КНР Чжан Мін, урачыстыя мерапрыемствы ў Пекіне, прымеркаваныя да 70-годдзя перамогі ў вайне з Японіяй і завяршэння Другой сусветнай вайны, наведваюць прадстаўнікі 49 краін. Намеснік кітайскага знешнепалітычнага ведамства таксама адзначыў, што свой удзел пацвердзілі і дэлегацыі 10 міжнародных арганізацый. Так, на ўрачыстасці прыедуць генеральны дырэктар ЮНЕСКА Ірына Бокава, генеральны сакратар ААН Пан Гі Мун, прэзідэнт МКЧК Петэр Маурэр, генеральны дырэктар СААЗ Маргарэт Чэн, генеральны сакратар ШАС Дэмітрый Мезенцаў, генеральны сакратар АДКБ Мікалай Бардзюжа, выканаўчы сакратар СНД Сяргей Лебедзеў, а таксама прэзідэнты Беларусі, Расіі, Казахстана, Рэспублікі Карэя, Манголіі, Чэхіі, Сербіі, М'янмы, Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі, Лаоса, Венесуэлы, Таджыкістана, Пакістана і Шэрагу іншых дзяржаў.

У Пекіне адбываецца апошняя падрыхтоўка да маштабнага свята. Напрыклад, на плошчы Цяньаньмэнь ужо з'явіліся ўражальныя фларыстычныя кампазіцыі ў форме Вялікай Кітайскай сцяны. Добра адпачыць змогуць і самі кітайцы — 3—5 верасня ў краіне аб'яўлены выхаднымі.

Мікалай ЛІТВИНАЎ.
litvinov@zviazda.by



не капітуляваў і, працягнуўшы супраціўленне, «скаваў» рукі саперніку, не дапусціўшы яго далейшага ўварвання ў Паўднёвую Азію, Аўстралію. Гэта стала магчымым дзякуючы гераічнаму змаганню кітайскага народа. Паднябесная была галоўным тэатрам баявых дзеянняў на Азіяцкім кантыненте — тут разгортваліся найважнейшыя бітвы, што абумовілі капітуляцыю мілітарысцкай Японіі ў 1945 годзе. Кітайскі народ самааддана змагаўся за будучыню сваёй краіны і выпакутаваў гэту перамогу. Мяркую, што роля Кітая ў перамозе над фашызмам заслугоўвае больш высокага прызнання».

На думку расійскага ўсходазнаўцы, прафесара Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага ўніверсітэта Мікалая Самойлава, Кітай адыграў вырашальную ролю ў супрацьстаянні з дзяржавамі «восі» ў Азіі. Менавіта Кітай вынес на сваіх плячах асноўны цяжар вайны супраць імперыялістычнай Японіі, упэўнены спецыяліст, і па праве павінен быць прызнаны

СВЯТКАВАЦЬ МАШТАБНА

Зразумела, што для Паднябеснай 3 верасня 2015-га — адметная дата. І святкаваць яе вырашана маштабна. Плануецца, што ў гэты дзень на цэнтральнай плошчы краіны Цяньаньмэнь у Пекіне пройдуць велічны парад. Рыхтавацца да яго пачалі ўжо за тры месяцы. Прайшлі рэпетыцыі, па якіх можна меркаваць аб самой падзеі.

У ліпені паветраныя войскі Кітая правялі рэпетыцыю ва ўсходнім прыгарадзе Пекіна Тунчжоу, паведаміла газета «Жэньмінь жыбаа». Марскія, сухапутныя і паветраныя войскі Нацыянальнай вызваленчай арміі Кітая (НВАК) прадставілі ўсяго 189 самалётаў і верталётаў. На думку ваенных экспертаў, гэта самы вялікі парадны эшалон з моманту ўтварэння КНР.

Гэты маштаб істотна перавышае парад у 2009 годзе, прысвечаны